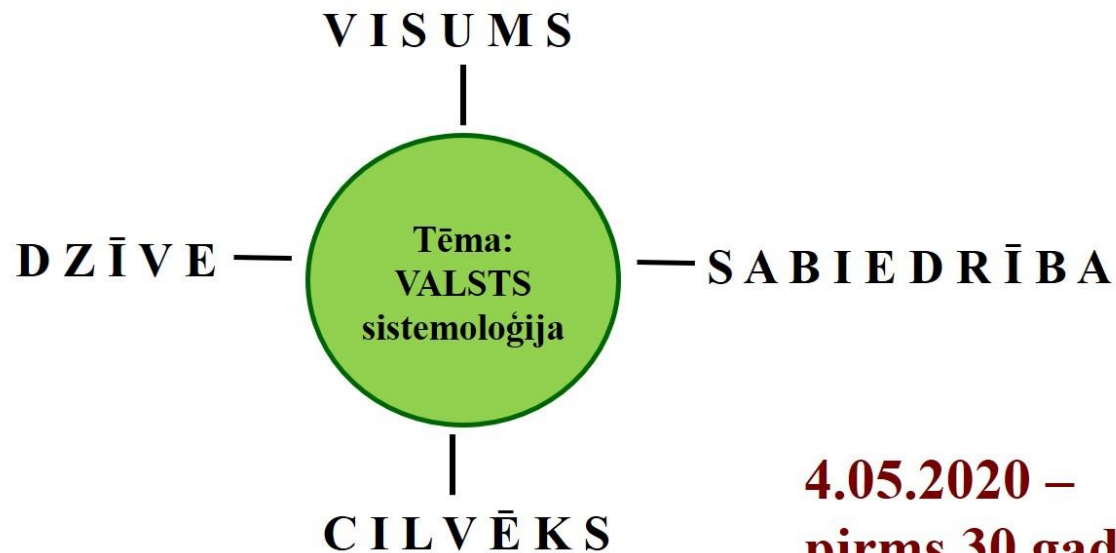

Labdien, cien. Domātāji par domāšanu!

**4.05.2020 –
pirms 30 gadiem tika pieņemta
mūsu valsts Neatkarības deklarācija**

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS
andris.broks@lu.lv
<https://blogi.lu.lv/broks/>

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA
<https://blogi.lu.lv/broks/2019/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/>

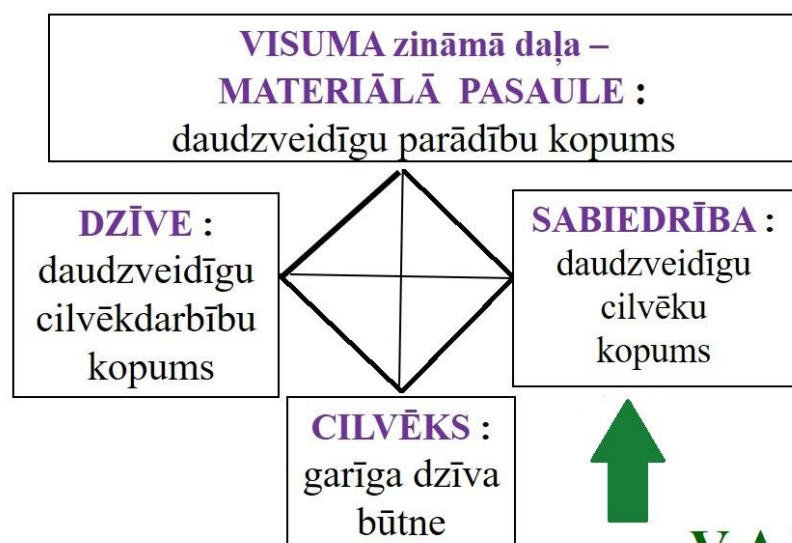
Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2020.gada pavasaris)

3.daļa. SISTĒMU TEORIJA PRAKSĒ

3.3. VALSTS sistemoloģija (valsts dzīves sistēmiskā organizācija un īstenošana)

Šodien trešā zaļā lekcija / seminārs !

Turpinām nolaišanos no sistēmiskās domāšanas teorētiskās izzināšanas uz gūto **teorētisko atziņu** apzinātu izmantošanu mūsu dzīves praksē

SABIEDRĪBA kā **SISTĒMA** :

kā ikvienu sistēmu to raksturo sistēmas kā veseluma **iekšējā un ārējā vide**, sistēmas **telpiskās uzbūves un mainības laikā struktūras**

CILVĒKS ir sabiedrības kā sistēmas elementārā daļa – sabiedrības struktūras elements.

SABIEDRĪBAS DZĪVE PASAULĒ ir daudzveidīgu cilvēku un viņu daudzveidīgu (fizisku un garīgu) cilvēkdarbību veidots veselums.

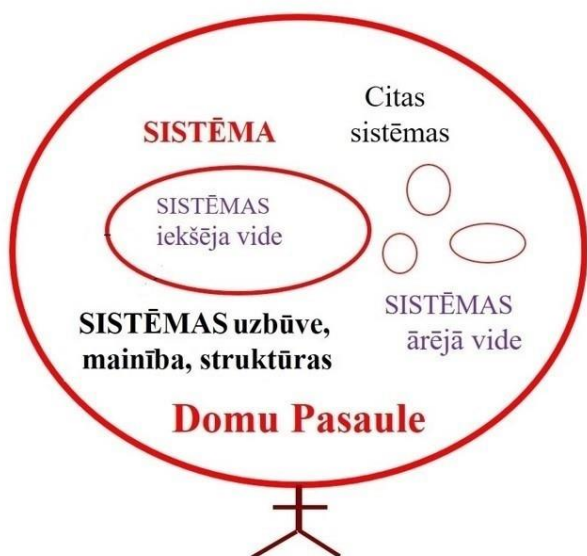
VALSTS –

Cilvēka un Sabiedrības DZĪVES sistēmiskās organizācijas un īstenošanas forma
VALSTS kā **SISTĒMA**

VALSTS – mūsdienu sabiedrības dzīves organizācijas un īstenošanas forma

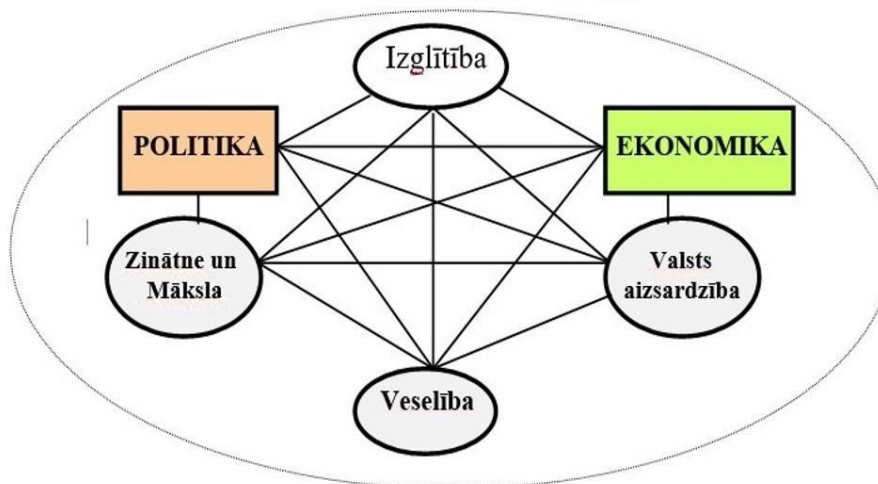
Valsts, sabiedrības **dzīve** – sarežģīta procesuāla sistēma, kuru sastāda daudzveidīgu cilvēku daudzveidīgas individuālās un kolektīvās darbības to kopsaistībā.

VALSTS kā SISTĒMA

CILVĒKS – Materiālās Pasaules apakšsistēmas «**Sabiedrība**» elementārdaļa jeb struktūrelements,

Valsts dzīves vispārīgo daļu veidotā struktūra

Valsts kā sistēmas ārējā vide (citas valstis)

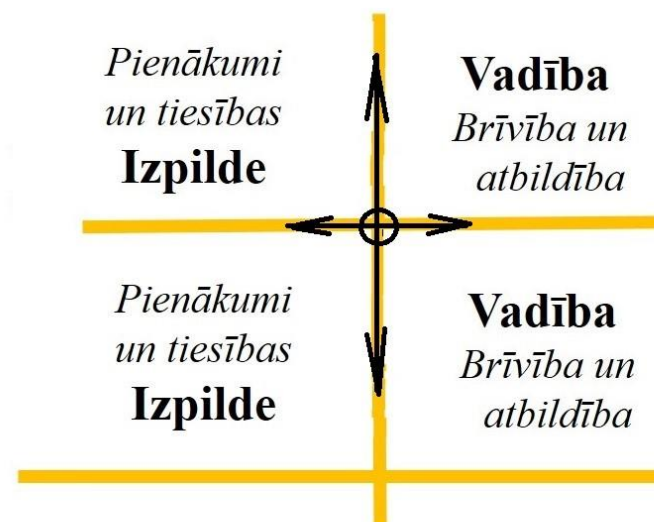
Valsts DZĪVES kā procesuālas sistēmas p a m a t s e k t o r i

Valsts dzīves trīs interešu sektori

Ikvienā valstī kā sistēmā pastāv kopsaistīta vajadzību-vērtību-interešu daudzveidība

VADĪBAS un IZPILDES h i e r a r h i j a

VALSTS dzīves hierarhija - visos valsts dzīves sektoros vadība un izpilde
īstenojas procesu vertikālā un horizontālā kopsaistībā

DOMAS vada valsts garīgo un fizisko dzīvi

**Cilvēka, sabiedrības un Valsts DZĪVE –
no cilvēkdarbībām kā kopsaistītām daļām –veidots VESELUMS jeb SISTĒMA**

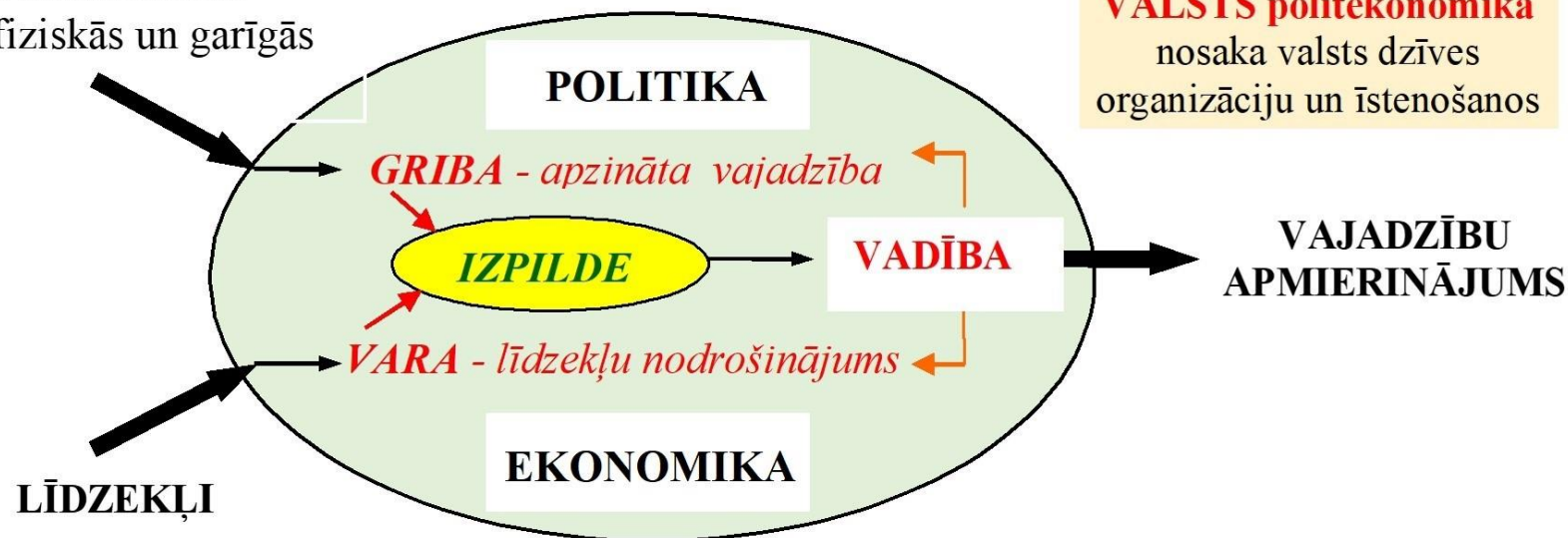
D Z Ī V E	Garīgā		Fiziskā	
Individuālā (es, mans)	*		*	
Kolektīvā (mēs, mūsu)	*		*	
Vērtējumi : Pašvērtējums Ārējais vērtējums	+	-	+	-
	<i>(poz.)</i>	<i>(neg.)</i>	<i>(poz.)</i>	<i>(neg.)</i>

D Z Ī V E	Politika	Ekonomika
Kapitālisms (es, mans)	*	<i>Dominante</i>
Sociālisms (mēs, mūsu)	<i>Dominante</i>	*
Līdzsvarota sabiedrības – valsts DZĪVE	*	*

Procesuālo sistēmu «DZĪVE» un «CILVĒKDARBĪBA» formālā struktūra **IZZĪŅA-APDOMA-RĪCĪBA** ir universāla - tā atbilst gan cilvēka personīgās dzīves, gan valsts dzīves apzināšanai un īstenošanai. Taču vienmēr un visur apzināsimies, ka sabiedrības/valsts dzīve ir savstarpēji kopsaistītu cilvēku, cilvēku grupu darbību veidota procesuālā sistēma - tāvad sarežģīts daudzlīmeņu (hierarhisks) cilvēkdarbību kopums.

Valsts dzīves procesu vadības un izpildes universālā dialektika

VAJADZĪBAS –
fiziskās un garīgās

Valsts dzīves procesu izpratnei īpaši svarīga ir **individuālo un kolektīvo cilvēkdarbību** vadības un izpildes procesu hierarhijas apzināšanās. Augšējos līmeņos tradicionāli dominē individuālisms (kapitālisms), bet apakšējos līmeņos – kolektīvisms (sociālisms).

Valsts, sabiedrības dzīves hierarhiskā struktūra horizontālo un vertikālo kopsaistību skatījumā un redzējumā.

KOLEKTĪVĀ un INDIVIDUĀLĀ dzīvesveida kopsaistība -
divu valsts dzīvesveidu – politekonomiku dialektika

SOCIĀLISMS un KAPITĀLISMS
līdzsvarotā valsts/sabiedrības dzīvē

Ikviena Visuma parādība – sistēma, tātad arī VALSTS , īstenojas mainībā – rodas, pastāv, izzūd.

Mainības CĒLONĪBA sakņojas daudzveidīgā Visuma visu daļu daudzveidīgā kopsaistībā, kuru sistēmiski raksturo sistēmu iekšējās un ārējās vides hierarhiskā MIJIEDARBĪBA. Ikvienā mijiedarbībā sistēmu teorijā tiek apzināta kā divu sistēmas sastāvdaļu savstarpējā iedarbība jeb, tēlaini izsakoties. kā pretpēku «cīņa»..

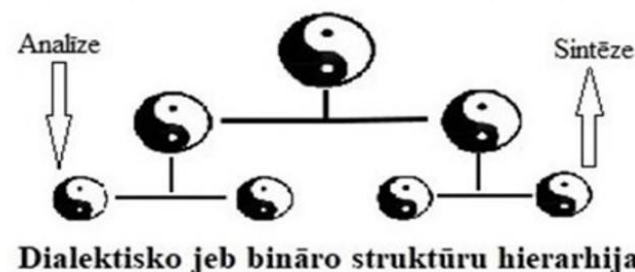
Visa cēlonības skaidrojums sistēmu teorijā īpaši nozīmīga ir divdaļīgu (dialektisku) hierarhisku struktūru apzināšana.

Pretmetu horizontālā kopsaistība

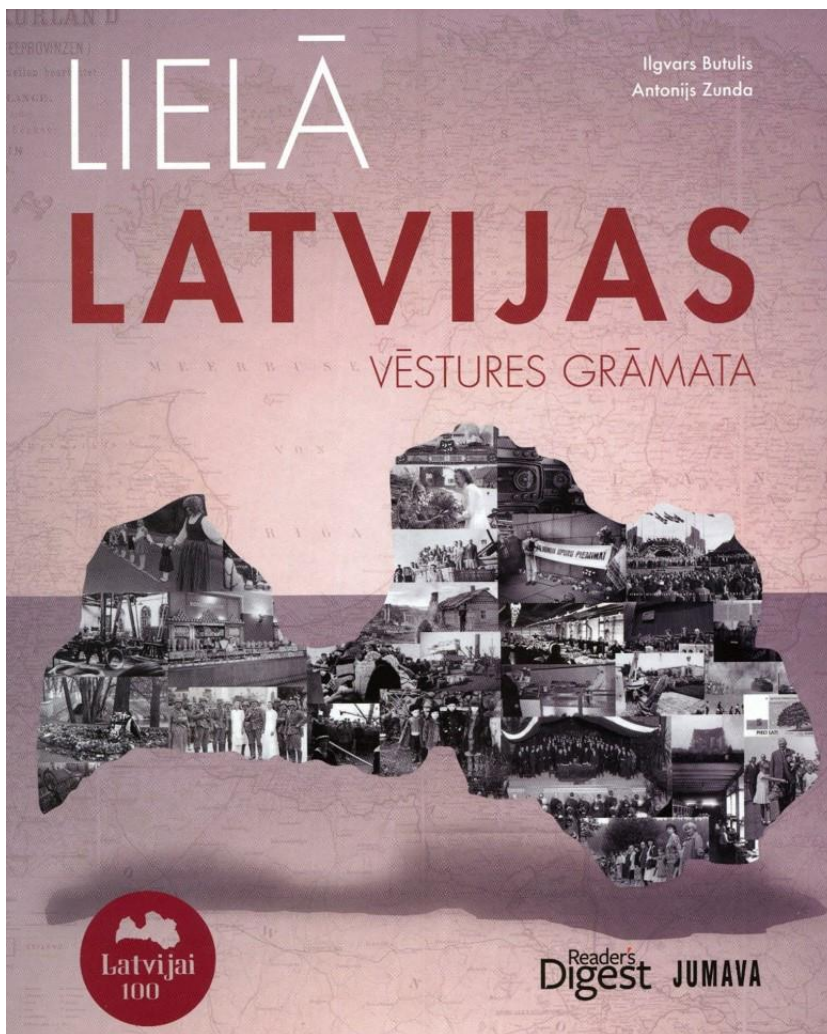
Pretmetu vertikālā kopsaistība

*Vienmēr un visur ĪEVĒROSIM : melns nekad nav tikai melns
un balts nekad nav tikai balts - ikviens pretmets kā sistēmas
daļa iekšēji atkal satur pretmetus kā šīs daļas daļa utt.*

Mūsu Latvijas valsts un sabiedrības dzīve pasaulē

Latvijas zeme - mūsu šūpulis,
Senie latvieši - zemnieki!
Latvija Eiropā, Pasaulē -
mainība visapkārt un mēs mainībā!

Mēs, latvieši, materiālajā ziņā nekad nevarēsim sacensties ar lielajām tautām, un mums pēc tā arī nav jātiecas. **Mums ir jācenšas būt stipriem garīgā laukā**, it īpaši *mākslā* un *zinātnē*, izkopjot savas nacionālās īpašības. Tas ir mūsu galvenais uzdevums, ko pildot audzināsim ne vien sevi, bet arī citas tautas.

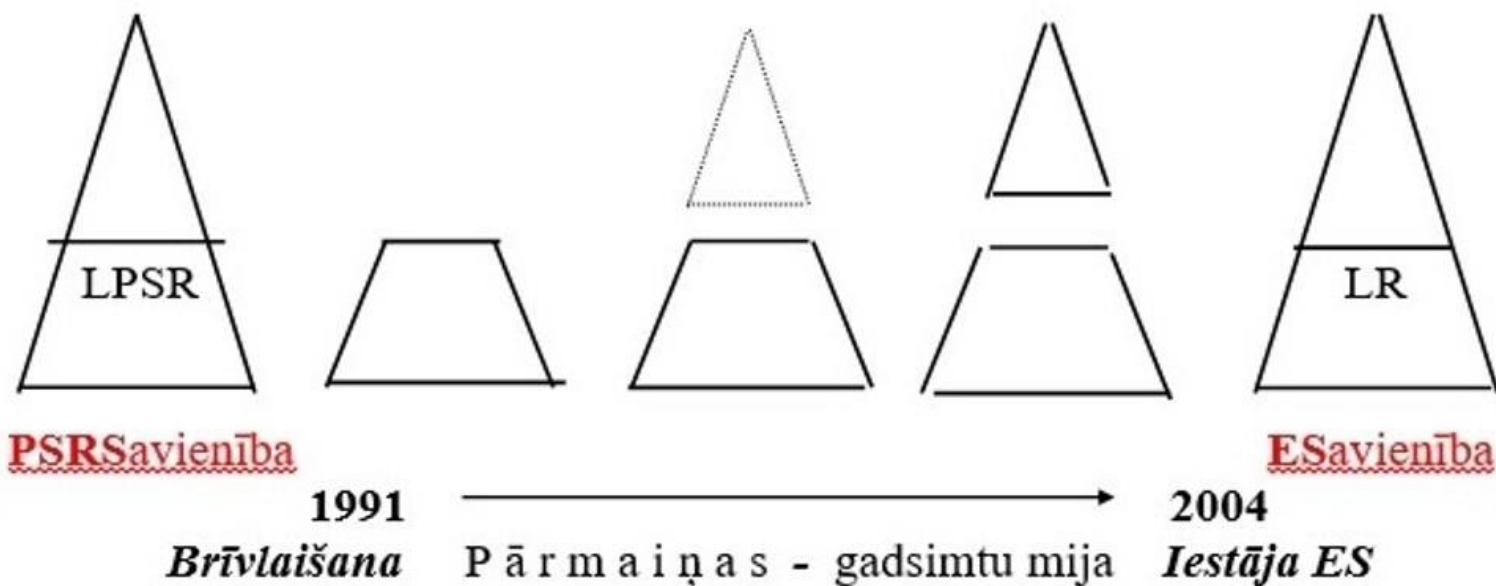
J.A.Students “Vispārīgā paidagoģija” (1933)

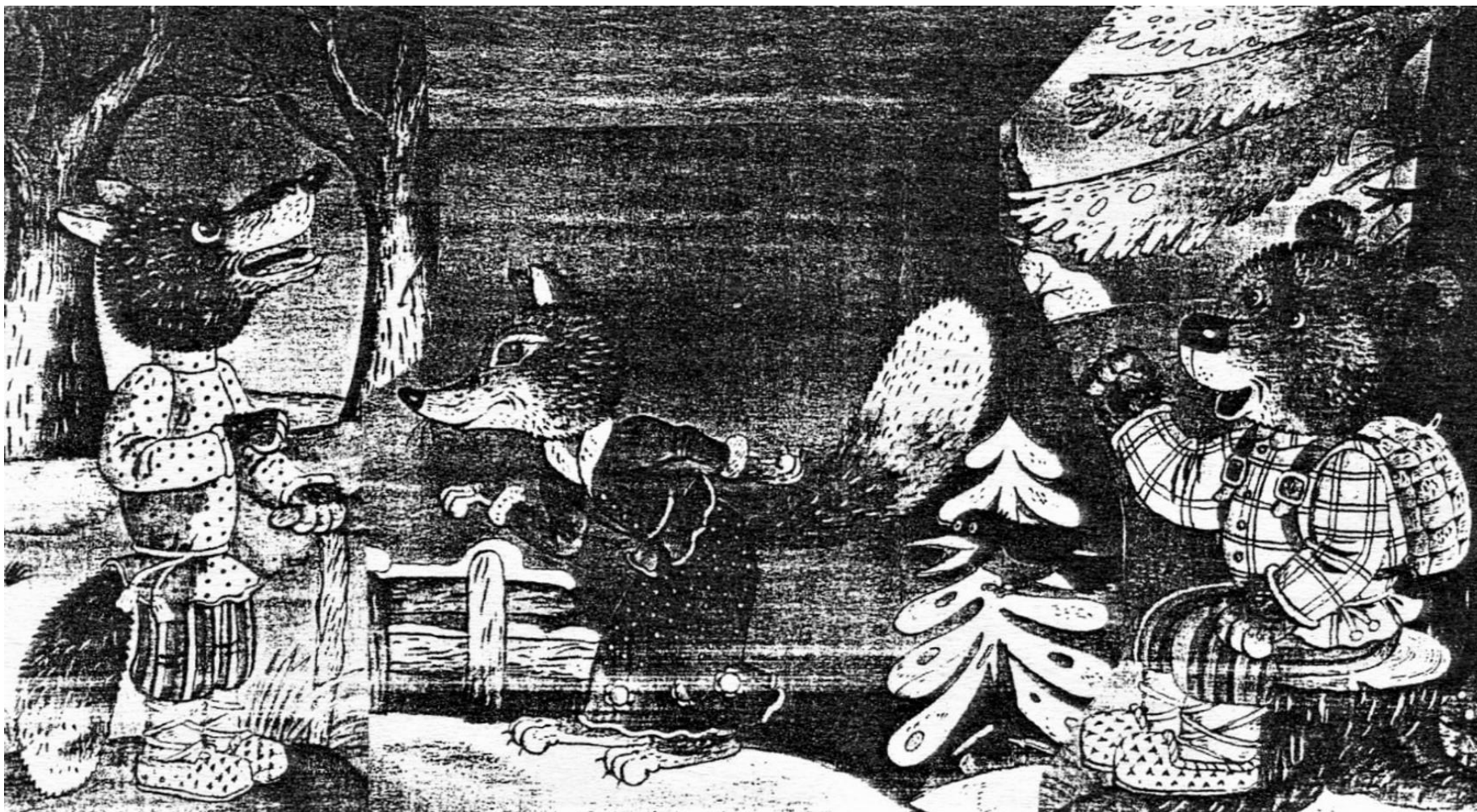
Taču garīgā darbība taču nav tikai zinātne un māksla - kalpošana zinātnei un mākslai !

Vai latviešiem savā zemē būt arī saimniekiem ?

Latvija laikmetu griežos - sabiedrību mainība visapkārt mums un mēs mainībā

Ir aizvadīts 20.gadsimts, kurā Latvija trīs reizes (1918 – 1940 – 1991)
pārdzīvoja austrumu-rietumu dzīvesveida orientācijas maiņas.

Mūsdienu Latvija pašlaik aktīvi iesaistas pasaules globālajos procesos un strauji liberalizējas

Mūsu dzīves padomju laika *kreiso -sociālistisko ievirzi nomaina labējā - kapitālistiskā*, kolektīvā dzīvesveida dominanti nomaina individuālā dzīvesveida dominante. Sociālistiskās sadales vietā nāk kapitālisma brīvais tirgus, kā visaptveroša dzīves pamatvērtība iesakņojas nauda. Kalpošanu būtiski papildina saimniekošana, pārmaiņu gaitā *sabiedrība pārnoslāņojas*.

Arvien lielākas sabiedrības daļas dzīve rit cilvēku pašu izveidotajos nedabiskajos transporta, energoapgādes un datortīklos, kuru trūkums jau tiek uztverts kā nopietns dzīves apdraudējums. Tehnocilvēka fizioloģisko pamatu pilnveidos modernā ģenētika - gēnu inženierija. Taču **tehnocilvēka apziņā rodas plaša - racionālais pārņem emocionālo, zūd arī līdzsvars starp intelektu (gudrību) un morāli (tikumību).**

Mūsdienu valsts un cilvēku *dzīves nelīdzsvarotība* (nesakārtotība, nestabilitāte, nedrošība, neziņa un citas dzīves negācijas) šodien rada ļoti nopietnas problēmas mūsu dzīves līdzsvaroti ilgtspējīgai attīstībai nākotnē.

Mūsdienu dzīvi pilnvērtīgi īstenos un tālāk attīstīs tikai tās valstis un tie cilvēki, ***kas būs spējīgi (griboši un varoši)*** pietiekami ātri un saturīgi orientēties sarežģītajos (daudzveidīgajos un strauji mainīgajos) dzīves procesos.

"Latvijā trūkst dziļi iesakņotas valstisko interešu izpratnes. Ir nepieciešama vīzija par to, kas ir valsts un Latvija. Latvieši māk dziedāt kopā, bet nemāk rīkoties kopā. Tā ir mūsu vājība. Igauniem un lietuviešiem šajā ziņā iet labāk."

Vaira Vīķe-Freiberga,
*bijusī Valsts prezidente,
intervijā "DELFI"*

Pauls Dāle
VĒROJUMI UN PĀRDOMAS PAR CILVĒKU UN GARA KULTŪRU
RĪGA 1994 (atkārtots izdevums)
Izvēlēti citējumi

DZĪVES VALDNIEMI

Laimīgas ir tautas, kuras valda un vada stipri, taisnīgi un gudri karaļi un valdnieki.

Taču karaļu pasaulē ir maz, ne visi tie gudri un stipri, - īsti un lieli valdnieki. **Vēl laimīgāka ir tauta, ja tai ir daudz cilvēku, kuri ir un var būt dzīves valdnieki ...**

Dzīves valdnieku likumi un spēks ir ticība sev, dzīvei un mūžībai, pašsavaldība, drosme, pacietība un izturība, cieņa pret pienākumu un darbu, patiesa laipnība pret savu tuvāko, uzticība garam, radīšana un dzīves veidošanas prieks. Viņus apgaro dziļa godbijība pret likumu, kas stāv pāri cilvēkam un cilvēka varai, viņi ir gatavi nest upurus, ja pienākums to prasa.

Par dzīves valdnieku un meistarū var kļūt ikviens, kam piemīt gribas stiprums, gara spēks, drosme, neatlaidība, ikviens, kas dzīvi neapsūdz un nenolād, bet apliecina un svētī to, dara to bagātāku, skaistāku, ikviens, kas cīnās un kuram dzīve liek uzvaras vainagu, ko svētījis pats Dievs. Neviena diena, neviena stunda nav par vēlu, lai pēc šī vainaga sniegtos, ja tikai sevī sadzirdam aicinājumu: **„Esi un topi dzīves valdnieks!”**

**Lai staro
mūsu
Gaismaspils!**

Pastāvēs, kas pārvērtīsies

**Tas jaunais laiks, kas šalkās trīs,
Tas nenāks, ja ļaudis to nevedīs!**

Ikvienam ir roka jāpieliek,

/ Jānis Rainis /

**Lai mums visiem
viss labi sokas
un izdodas !**

